Arbetslivsfondens fallrapport
Nr 705

Att kombinera slägga och dator sänkte kostnaderna

Arbetsplats: SSAB Tunnplåt, Transport och Underhåll i Luleå.

Kontaktperson: Bernard Lindström, 0920 - 920 00

Arbetslivsfondens handläggare: Bertil Johansson, Norrbottens län.

Skribent: Christer Fors

Sammanfattning: Nya system och rutiner har lett till att avdelningen sparat 26 miljoner de senaste åren. Det har kunnat ske genom en omfattande datautbildning av all personal. Belåtenheten är stor hos samtliga inblandade. Förutom den ökade lönsamheten för företaget har de anställda också kunnat se resultatet i sina lönekuvert. Ett ökat inflytande över den egna arbetssituationen har inte gjort det hela sämre.

Bakgrund

SSAB Tunnplåt är ett av SSAB.s två stålproducerande dotterbolag. Vid Division Metallurgi i Luleå uppgår antalet anställda till 2 000 personer, varav 1 600 arbetare och 400 tjänstemän.

Större delen av verksamheten är processbunden. Cirka 60 % av arbetarna är anställda i kontinuerligt 3 -skiftsarbete. Övriga arbetar dagtid.

Den arbetshygieniska situationen var den typiska för ståltillverkande industrier med påverkan av olika fysiska och kemiska faktorer.

De tidigare vanliga belastningsskadorna har minskat i frekvens tack vare den snabba tekniska utvecklingen. Fortfarande fanns vissa arbetsmoment som innebar risker angelägna att åtgärda, ex mobila servicearbeten vid olika klimatförhållanden och anläggningars beskaffenhet.

Transportavdelningen -MTT- utför transporter inom verksområdet. Fordonsparken omfattar 200 enheter med vilka man utför transportuppdrag i storleksordningen 125 000 timmar per år.

Avdelningen har totalt 156 anställda varav 143 är arbetare och 13 tjänstemän. Arbetet sker på dagtid, 2 - skift samt 5 - skift.

Organisationen i företaget var klassiskt hierarkisk med 4 - 6 chefsnivåer. Arbetsenheterna var väl avgränsade. Rotation mellan arbetsenheterna var ovanlig vilket skapade problem vid tillfälliga arbetsbelastningar eller hög frånvaro. Övertidsuttaget koncentrerades till ett mindre antal anställda eftersom det möjliga urvalet var begränsat.

Rehabilitering av långtidssjuka försvårades eftersom flexibiliteten inom arbetsområdet reducerats.

992 var korttidssjukfrånvaron 9,5 dagar per arbetare. Under detta år inträffade 9 olycksfall och 4 anställda drabbades av arbetssjukdomar.

Mål

Den psykosociala miljön har på senare tid uppmärksammats på ett annat sätt än tidigare. Organisationer och arbetsformer

framstår som allt viktigare faktorer när det gäller utvecklingen av den totala arbetsmiljön.
Som ett hjälpmedel för att utveckla en organisation och arbetsformer anpassade till 90 - talets krav på arbetsmiljö, arbetsinnehåll och utvecklingsmöjligheter startade man Projekt T-FORD (System för Transport och Fordon), som kort kan beskrivas som ett databaserat informationssystem.

För att skapa en organisation där varje anställd ges ett medinflytande i beslutsprocessen formades följande strategi.

- En väl utvecklad samverkan mellan transportavdelning och kund för att skapa ett rationellt fordonsanvändande.
- Ett decentraliserat ledarskap som innebär att de anställdas kunskaper och erfarenheter tas till vara och utvecklas.
- En förenklad beslutsprocess för att minska administrationen och bredda de anställdas kunnande.
- Att med nyckeltal följa upp att verksamhetens uppsätta mål nås.
- Sjukfrånvaron skall minskas med 2,5 dagar per anställd och år.

Genomförande

Efter att ha förankrat projektet hos företagsledning och arbetstatagarorganisationer satte man i gång med datautbildning.

I ett första steg gällde det åtta dagars grundutbildning i datoranvändning för arbetsledarna. Därefter genomfördes utbildning i den speciella programvara som skulle utgöra grunden för system T-FORD. Efterhand som man genomgått utbildningen blev programmet en del av det dagliga arbetet.

Samma mönster följdes sedan när det gällde utbildningen av personalen vid underhålls- och transportavdelningen. Förutom datautbildningen genomgick man även en grundkurs i ekonomi. Utbildningen är ännu ej helt genomförd vid transportavdelningen bl a på grund av ett relativt komplicerat arbetstidsschema.

Resultat

Det är självklart så att de flesta resultaten inte fått genomslag ännu utan kommer allt eftersom. Dock har man redan , tack vare informationssystemet, ett mycket bättre underlag vid diskussioner med kunden för att i varje läge kunna tillhandahålla transporter till konkurrensmässiga priser.

Man har genom att använda det nya systemet bättre kontroll på de egna och konkurrenternas kostnader.

Detta, tillsammans med det ökade engagemanget hos medarbetarna, har medverkat till att man de senaste åren sänkt avdelningens kostnader med 25 miljoner kronor.

Genom kompetensutveckling har alla flyttats upp en löneklass. Det har skett efter att man utarbetat nya, detaljerade befattningsbeskrivningar.

Arbetsplatsträffarna har förändrats till sitt innehåll eftersom man nu har ett bättre informationsunderlag.

Som ett exempel på att man lyckats i projektarbetet vill man framhålla att fordonsförarna numera själva upprättar driftskalkyler. Inför 1996 kommer avdelningen personal att gemensamt arbeta fram ett budgetförslag.

Värdering

Bernard Lindström: "Jag tycker att det har gått utomordentligt bra med datautbildningen. Man bör ha i åtanke att 1992 fanns inte en enda dator på vår avdelning, Nu kan datorerna handhas av alla! Jag är oerhört fascinerad av att se mina medarbetare hantera datorerna med samma skicklighet som man hanterar andra arbetsverktyg."
"Visst har det varit en jobbig tid med högt övertidsuttag för att vi skulle klara utbildningen. Men resultatet visar att det har varit värt besväret," säger Kenneth Israelsson som är ordförande för Metalls medlemmar i fordonsverkstaden. "Vårt arbete har helt klart blivit mer utvecklande och det har dessutom placerat oss i en högre lönegrupp. Genom datautbildningen

har vi på ett smidigt sätt kunnat anamma en teknikutveckling som många av oss kanske var lite rädda inför".
" Jag kanske sticker ut hakan mot mina kollegor,", säger Bernard, " men tack vare vårt nya informationssystem är vi den enda avdelning som kan motivera vår existens".

ISSN 1104-6449 Maj 1995